

Na ZOO nebo na ARO? aneb aprílové jazykovědné okénko českých obrozenců

Kovář M., Smékalová O.^{1,2,3}, Sochorová V.⁴, Máca J.^{5,6,7}, Beneš J.^{1,2,3}

¹Klinika anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny, Lékařská fakulta v Plzni, Univerzita Karlova, Plzeň
²Klinika anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny, Fakultní nemocnice Plzeň
³Simulační centrum Plzeň (SIM/PL), Lékařská fakulta v Plzni, Univerzita Karlova, Plzeň
⁴Klinika anesteziologie a resuscitace, 3. lékařská fakulta, Univerzita Karlova a Fakultní nemocnice Královské Vinohrady, Praha
⁵Klinika anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny, Fakultní nemocnice Ostrava
⁶Katedra intenzivní medicíny, urgentní medicíny a forenzních oborů, Lékařská fakulta, Ostravská univerzita
⁷Ústav fyziologie a patofyziologie, Lékařská fakulta, Ostravská univerzita

Již v dobách našich předků – ve středověku – byla mluvou lékařů a učenců spíše latina a starořečtina [1], a ta si toto prvenství udržela až do dvacátého století. Vliv anglosaského světa na český jazyk lze pozorovat už po 1. světové válce, nicméně výrazněji se začíná projevovat až po roce 1989 [2]. V souladu se současnými trendy se tak slova anglického původu stala nedílnou součástí běžné mluvy českých lékařů. Původní záměr, kterým bylo mezinárodní sjednocení odborné terminologie, se ale v posledních letech zvrhnul až ve zbytečné nadužívání anglicismů [3]. Zejména v našem oboru, ve kterém v posledním desetiletí došlo k významnému rozvoji, je to hodně slyšet a vidět. Čeští anesteziologové a intenzivisté to často berou již bez povšimnutí jako samozřejmost. Velké množství odborných

tiskovin, kde zaujímá angličtina klíčové postavení, tomu neblahému směru též přispívá. Ačkoli je znalost jakéhokoli dalšího jazyka nepochybně povznášející a rozšiřuje obzory, měli bychom se se vši hrdostí obrátit více ke kořenům a užívat naši mateřštinu [4].

Přiznejte si, jak často se vám při předávání služby svým soukmenovcům z oddělení stalo, že se vám do úst vnutila cizí slova? Zamysleli jste se někdy nad tím, že byste to změnili? My ano. Rozhodli jsme se na tento nešvar zaměřit, určili jsme tedy nejčastější odborné termíny a rozhodli se je uvést na pravou míru, a to včetně jejich zkratk – viz Tab. 1.

Věříme, že ve výroční den prvního dubna, k němuž touto publikací směřujeme, čtenáře a potenciální budoucí spolutvůrce nově navrhané názvy nadchnou a naše obrozenecké hnutí bude jen vzkvétat.

Tab. 1. Seznam navrhovaných českých překladů včetně navržených zkratk

Současný termín	Navrhovaná česká náhrada	Nová zkratka
ARO	Znecitlivující-oživující oddělení	ZOO
ABR	Rovnováha kyselin a zásad	RKZ
AED	Samočinný zevní odtřepetovač	SZO
AIM journal	Časopis Znecitlivování a neúprosné lékařství	ZNL
Antibiotická rezistence	Odboj proti protiživotiku / protiživotickému léčivu	
Antibiotikum	Protiživotikum / Protiživotické léčivo	
ARDS	Soubor příznaků náhlé dechové nouze	SPNDN
Bronchospasmus	Průduškokřeč	
CNS	Ústřední vodící soustava	ÚVS
CRRT	Spojité účinná ledviny nahrazující léčba	SÚLNL
CVK/CŽK	Ústřední žilní cévka	ÚŽC
CVP	Ústřední žilní tlak	ÚŽT
ČSARIM	České lékařské společenství pro znecitlivování, oživování a náramné ošetřování	ČeLeS-ZONO
ČSIM	České společenství náramného ošetřování	ČeSNO
Diabetická ketoacidóza	Úplavičně-cukrové překyselení lačnického jedince	ÚCPLJ
DNR	Neoživovat	NEOŽ

KORESPONDENČNÍ ADRESA AUTORA:
prof. MUDr. Jan Beneš, Ph.D., benesj@fnplzen.cz

Článek přijat redakcí: 6. 3. 2024
Cit. zkr: Anest intenziv Med. 2024;35(1):54-55

Tab. 1. Seznam navrhovaných českých překladů včetně navržených zkratk – pokračování

DVT/HŽT	Hluboké žilní ucpání	HŽU
EEG	Mozkoproudový křivkový záznam	MPKZ
EGDT	Časná léčba dosahující cíle	ČLDC
Echokardiografie	Ozvěno-srdcové zobrazení	OSZ
EKG	Srdcoproudový křivkový záznam	SPKZ
Emergency room	Náhlá místnost s nízkým prahem / Náhlá místnost s vysokým prahem	NPNP / NPVP
ERAS	Poukonové časozotavení	PUČ
Extubace	Vytrubkování / Ztrubkování / Odtrubkování (konkrétní podoba se liší dle jednotlivých krajů České republiky)	
Fibrilace komor	Komorové třepetání	KT
Fibrilace síní	Síňové třepetání	ST
Fibrinogen	Vláknotvořič	
FR	(Vlastně NE)Přirozený roztok	(VN)PR
GCS	Ostravská stupnice hloubky poruchy vědomí (k výběru města nás inspiroval doc. Máca)	OSHPV
Hemoglobin	Krevňokule	KK
Hypoxemický index	Nízko-kyslíko-krevní poměr	
ICU	Jednotka náramné/notné/nesmírné/neúprosné* péče (*nehodící se škrtněte)	JNP
IM	Srdečněsvalová záhať	SSZ
Inotropikum	Podporovatel srdcostahu	
INR	Mezinárodní obvyklý poměr (lze použít libovolně kdekoli)	MOP
Intubace	Zatrubkování/ Vtrubkování / Vtroubení (konkrétní podoba se liší dle jednotlivých krajů České republiky)	
IRRT	Přerušovaná ledviny nahrazující léčba	PLNL
KARIM	Výzkumně-vzdělávací oddělení znečitlivooživující a náramné péče	VV-OZON-P
KPR	Srdcoplicní oživování	SO
Laryngoskop	Hrtanovhled	
MRSA	Methicillin odbojná Hroznokule Zlatá	MOHZ
NIV	Nepronikající dýchání	ND
NSTEMI	Záhať bez zvednutí ST úseku	ZBZSTÚ
OS/OT	Úkonová místnost	ÚM
OTI	Ústněprůdušnicové zatrubkování	ÚPZ
Passive leg raise test	Zkouška netečného zvednutí nohou	2ZN (ZNZN)
PE	Plicní vmetek	PV
PEEP	Tlak kladný konco-výdechový	TKKV
PiCCO	Srdeční výdej měřený pomocí obrysu tepu	SVOT
Probiotikum	Životopodporovač	
STEMI	Záhať se zvednutím ST úseku	ZSZSTÚ
TF	Četnost tepu	ČT
Vazopresor	Cévošlačitel	
Viskoelastometrie	Vazkopružné měření	
VRE	Vankomycin odbojná Střevňokule	VOSK

PROHLÁŠENÍ AUTORŮ: Prohlášení o původnosti: Práce je původní a nebyla publikována ani není zaslána k recenznímu řízení do jiného média. **Střet zájmů:** Autoři prohlašují, že nemají střet zájmů v souvislosti s tématem práce. **Podíl autorů:** Všichni autoři rukopis četli, souhlasí s jeho zněním a zasláním do redakce časopisu Anesteziologie a intenzivní medicína. Všichni autoři nesou stejný podíl na vytvoření článku. **Financování:** Institucionální podpora LFP UK – program COOPERACIO. **Poděkování:** Autoři děkují všem, kteří článek dočetli až do konce a souzní s jeho kontextem. **Projednání etickou komisí:** N/A.

LITERATURA

- Sýkora JF. Odhalené tajemství doktorštiny: Proč lékaři mluví nesrozumitelnou hatmatilkou? 100+1 zahraniční zajímavost [Internet]. 2021 [cited 2023-11-27]; Available from: <https://www.stoplusjednicka.cz/odhalene-tajemstvi-dokorstiny-proc-lekari-mluvi-nesrozumitelnou-hatmatilkou>.
- Bozděchová I. Anglicismy v českém lexiku. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.). CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny [Internet]. 2017 [cited 2024-02-28]; <https://www.czechency.org/slovník/PURISMUS>.

- <https://www.czechency.org/slovník/ANGLICISMY%20V%20C4%8CESK%C3%89M%20LEXIKU>.
- Ohnisko M. Tvar [Internet]. 2023 [cited 2023-11-27]; Available from: <https://itvar.cz/jsou-to-jen-sity-primitivnich-pipls>.
- Jelínek M, Krčmová M. Purismus. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny [Internet]. 2017 [cited 2023-11-27]; Available from: <https://www.czechency.org/slovník/PURISMUS>.